

บทที่ 5

การปฏิบัติภายหลังยื่นคำฟ้อง

ตอนที่ 1

คดีอาญา

คดีที่ได้เคยศึกษากันมาแล้วว่าบุคคลที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลได้นั้น มี 2 ประเภท คือ พนักงานอัยการและผู้เสียหาย (ป.วิ.อาญา มาตรา 28) ในส่วนที่ดำเนินการโดยพนักงานอัยการมักไม่มีใครมีปัญหาเพราะเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของสำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งผู้เขียนจะเว้นไว้ไม่กล่าวถึงส่วนนี้ แต่เน้นในแนวทางของผู้ประกอบอาชีพทนายความจะต้องปฏิบัติซึ่งนักศึกษาควรจะได้ทราบไว้เป็นพื้นฐานเบื้องต้นเพื่อศึกษาระดับสูงต่อไปและเพื่อโอกาสในการประกอบวิชาชีพกฎหมายในอนาคต

คดีอาญาซึ่งผู้เสียหายมอบให้ทนายความเป็นโจทก์ยื่นฟ้องเองนั้น เมื่อทนายความได้นำฟ้องที่เขียนหรือพิมพ์เสร็จเรียบร้อยแล้วพร้อมสำเนาคำฟ้องครบจำนวนคนที่ถูกฟ้อง กล่าวคือ ถ้าคดีนั้นมีผู้ถูกฟ้องหลายคนก็ต้องมีสำเนาให้ครบทุกคน ทำนองเดียวกับการยื่นฟ้องคดีแพ่งด้วยกัน เช่น มีผู้ถูกฟ้อง 4 คน เมื่อทำฟ้องต้องมีสำเนา 4 ชุด ครบจำนวนคน ดังนี้ เป็นต้น ถึงแม้ข้อเท็จจริงจะปรากฏว่าผู้ถูกฟ้องทั้ง 4 คน อยู่หรืออาศัยในบ้านเดียวกันหรือเป็นญาติพี่น้องกันก็ตาม ก็ต้องมีสำเนาคำฟ้องให้ครบ 4 คน โจทก์จะอ้างว่าเอาไปเพียง 1 ชุดแล้วแบ่งกันอ่านเพื่อเป็นการประหยัดแบบพิมพ์ของศาล ดังนี้ ย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้เพราะกฎหมายกำหนดให้ศาลส่งสำเนาคำฟ้องแก่จำเลยเป็นรายตัว (ป.วิ.อาญา มาตรา 165 วรรคสาม)

การยื่นฟ้องในชั้นแรกนี้ ศาลจะยังไม่ประทับรับฟ้องทันที หากแต่เป็นเพียงรับคำฟ้องของโจทก์ไว้เพื่อจะได้สวนมูลฟ้องตามกฎหมายต่อไป (ป.วิ.อาญา มาตรา 162) ก่อนที่จะถึงชั้นศาลได้สวนมูลฟ้อง ผู้เป็นโจทก์มีหน้าที่ต้องปฏิบัติภายหลังที่ได้ยื่นฟ้อง ดังนี้

ก) เริ่มต้นเมื่อพนักงานรับฟ้องของศาลได้รับคำฟ้องพร้อมสำเนาแล้ว ทนายความจะต้องขอกำหนดวันนัดได้สวนมูลฟ้องตามวันเวลาที่ทนายความและผู้เสียหายสามารถไปศาลได้โดยการแจ้งความประสงค์วันและเวลาที่ต้องการต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลแล้วศาลจะมีคำสั่งกำหนดวันนัดได้สวนมูลฟ้องและพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลก็จะลงบัญชีนัด ต่อจากนั้นศาลก็จะ

ออกหมายนัดไต่สวนมูลฟ้องต่อไป

ข) เมื่อศาลออกหมายนัดไต่สวนมูลฟ้องแล้ว โจทก์ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการส่งหมายฯ ตัวโจทก์ไม่จำเป็นต้องไปนำส่งเหมือนกฎหมายเก่า กล่าวคือ จะไปนำส่งหรือไม่ไปก็ได้ เว้นแต่ศาลสั่งให้โจทก์ไปนำส่ง การส่งหมายฯ ต้องดำเนินการภายใน 7 วันนับแต่ยื่นคำฟ้อง หากมีเหตุขัดข้องอย่างไรต้องแจ้งให้ศาลทราบ หากโจทก์ไม่ดำเนินการทั้งไม่แจ้งเหตุขัดข้องภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ศาลจะจำหน่ายคดี (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 174 ประกอบ ป.วิ.อาญา มาตรา 15 , พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.แพ่ง (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2527 มาตรา 5, 6, 7)

การไต่สวนมูลฟ้อง

“การไต่สวนมูลฟ้อง” คือ กระบวนการพิจารณาคดีระหว่างศาลกับโจทก์เพื่อพิจารณาพยานหลักฐานในเบื้องต้นที่โจทก์นำมาสืบพ่องฟ้องได้หรือไม่ว่าคดีมีมูล ทั้งนี้ คดีที่ราษฎรผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องร้องด้วยตนเองนั้นไม่ได้มีการสอบสวนโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น พนักงานสอบสวนหรือตำรวจ หรือพนักงานฝ่ายปกครองของรัฐ เหมือนคดีอาญาซึ่งฟ้องร้องดำเนินการโดยพนักงานอัยการ ด้วยเหตุนี้ จำเลยอาจถูกโจทก์ก่อกวนฟ้องร้องข่มขู่เป็นได้ จึงจำเป็นที่กฎหมายจะต้องให้ความเป็นธรรมในขั้นต้น โดยกำหนดให้ศาลต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อน ถ้าปรากฏในด้านการพิจารณาได้ความว่ามีมูล ศาลก็จะสั่งประทับฟ้อง แล้วออกหมายเรียกให้จำเลยมาแก้คดีต่อไป ถ้าศาลเห็นว่าคดีของโจทก์ไม่มีมูล ก็จะมีคำสั่งว่าคดีไม่มีมูล กฎหมายให้ศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์ (ป.วิ.อาญา มาตรา 167) คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลข่มขู่เด็ดขาด จำเลยจะอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปไม่ได้ แต่คำสั่งที่ว่าคดีไม่มีมูลนั้นไม่เด็ดขาด โจทก์มีสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาได้ตามบทบัญญัติว่าด้วยลักษณะอุทธรณ์ฎีกา (ป.วิ.อาญา มาตรา 170)

ในขั้นนี้ให้นักศึกษาสังเกตด้วยว่าผู้ถูกฟ้องจะตกอยู่ในฐานะจำเลยก็ต่อเมื่อศาลมีคำสั่งว่าคดีมีมูลและประทับรับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณา ก่อนหน้านั้นผู้ถูกฟ้องยังไม่ตกอยู่ในฐานะจำเลยจนกว่าศาลจะประทับรับฟ้องโจทก์ดังกล่าวแล้ว

เมื่อผู้ถูกฟ้องตกอยู่ในฐานะจำเลย ศาลจะหมายเรียกตัวให้มาพบ หากจำเลยหลบหนีก็จะถูกหมายจับเพื่อดำเนินคดีต่อไป (ป.วิ.อาญา มาตรา 169) ผลกระทบที่จำเลยจะได้รับจากคำสั่งว่าคดีมีมูลก็คือ จำเลยจะถูกควบคุมตัวในระหว่างพิจารณาคดี เว้นแต่จำเลยได้ขอลปล่อยตัวชั่วคราว (ขอประกันตัว) และศาลอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน (ป.วิ.อาญา มาตรา 112)

วิธีปฏิบัติในการไต่สวนมูลฟ้อง

ในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง โจทก์จะต้องไปศาลพร้อมด้วยพยานหลักฐานเท่าที่จำเป็นพอเพียงแก่การนำสืบให้ศาลเห็นว่าคดีของตนมีมูล กล่าวคือ ไปแสดงพยานหลักฐานต่อศาลให้ศาลเชื่อว่าได้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นและมีหลักฐานเบื้องต้นน่าเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องได้กระทำความผิด ส่วนผู้ถูกฟ้องจะมีความผิดต้องได้รับโทษหรือไม่ ยังไม่อยู่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องแต่อยู่ในชั้นพิจารณาสืบพยาน ในทางปฏิบัติ พยานหลักฐานที่โจทก์นำไปประกอบการไต่สวนมูลฟ้อง มักจะได้แก่ตัวผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์อ้างตนเองเป็นพยาน ประกอบกับพยานบุคคลอื่นๆซึ่งผู้เสียหายนำมาเป็นพยานหรือขอให้ศาลหมายเรียกตัวมาเป็นพยาน และพยานเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคดีตามลำดับที่ปรากฏในบัญชีระบุพยานซึ่งฝ่ายโจทก์ได้เสนอไว้ต่อศาลตามกฎหมายลักษณะพยาน ตัวอย่าง เช่น คดีความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2497 ออกเช็คไม่มีเงินจ่าย ผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์มักจะอ้างตนเองเป็นพยานเป็นอันดับแรก พยานบุคคลอื่นๆ เช่น ผู้จัดการธนาคารที่ปฏิเสธการใช้เงินตามเช็คฉบับที่โจทก์นำมาฟ้อง ส่วนพยานเอกสารได้แก่ เช็คพร้อมใบคืนเช็ค ฯลฯ ดังนี้ เป็นต้น

ส่วนในด้านผู้ถูกฟ้อง แม้จะยังไม่อยู่ในฐานะจำเลย แต่กฎหมายได้เปิดโอกาสให้ผู้ถูกฟ้องเข้าไปซักค้านพยานโจทก์ได้ ทั้งนี้ เพื่อทำลายน้ำหนักพยานโจทก์ให้ศาลเชื่อว่าคดีของโจทก์ไม่มีมูล แต่ในทางปฏิบัติมักจะพบว่าผู้ถูกฟ้องไม่ใคร่ไปศาลด้วยตนเอง แต่จะแต่งทนายไปซักค้านแทน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเหตุว่าการไปศาลในวันไต่สวนมูลฟ้องด้วยตนเอง อาจมีผลเสียในด้านที่จะถูกควบคุมตัวถ้าหากศาลสั่งว่าคดีมีมูลและตนเตรียมหลักทรัพย์ไม่พร้อมที่จะขอประกันตัว การมอบหมายให้ทนายไปศาลแทนจะทำให้ตนเองมีเวลาเตรียมหาเงินทองเพื่อขอใช้ให้โจทก์เพื่อเลิกคดีกัน หรือเตรียมหาหลักทรัพย์ เช่น โฉนดที่ดินเพื่อวางศาลประกันตัวได้ทัน ซึ่งผู้เขียนเข้าใจว่าเป็นเหตุผลหนึ่งในหลายๆเหตุที่ทำให้ผู้ถูกฟ้องไม่ไปศาลในวันไต่สวนมูลฟ้อง ผู้ถูกฟ้องบางรายรอดพ้นผลการไต่สวนมูลฟ้องอยู่นอกศาล พอทราบผลว่าศาลสั่งคดีมีมูลก็ถือโอกาสหลบหนีก็เคยปรากฏ ถึงแม้ว่าจำเลยหลบหนีศาลก็ออกหมายจับเพื่อนำตัวมาพิจารณาความผิดได้ภายในอายุความ แต่อย่างไรก็ดี มีผู้ถูกฟ้องจำนวนไม่น้อยที่ไม่ยอมไปศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้องด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยเข้าใจว่าตนเองไม่ได้ทำผิดตามฟ้อง จึงไม่ยอมไปศาล จริงอยู่หากพิจารณาในด้านของกฎหมาย จำเลยได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Universal Declaration of Human Rights Article 11(1) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 33 บัญญัติว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มี

ความผิด”) การเข้าใจเช่นนี้ก็มีส่วนถูกต้อง แต่การไม่ไปศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้องก็ทำให้เสียประโยชน์ได้ เพราะในการต่อสู้คดีผู้เป็นจำเลยก็จำเป็นต้องรู้ว่าโจทก์ฟ้องเรื่องอะไร ประเด็นข้อหาอะไรบ้าง ทิศทางการดำเนินคดีของโจทก์จะมุ่งไปในด้านใด จะได้เตรียมแนวทางสู้คดีได้ถูกต้อง ดังนั้น ควรไปศาลในวันนัดฯ ถ้าหากเกรงว่าจะถูกควบคุมตัวก็ให้จัดเตรียมหลักทรัพย์ไว้เพื่อวางประกันตัว และควรแต่งตั้งทนายความไปทำหน้าที่แทนตนดีกว่าไม่ทำอะไรเสียเลย

การขานัดไต่สวนมูลฟ้อง

การไต่สวนมูลฟ้องเป็นเรื่องสำคัญของฝ่ายโจทก์ซึ่งเป็นผู้เริ่มคดีจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อถึงวันนัดโจทก์จะต้องนำพยานหลักฐานไปศาลเพื่อสืบพยานโจทก์ หากโจทก์ไม่ไปศาลโดยไม่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจสั่งว่าโจทก์ขาดนัดฯ เป็นเหตุให้ถูกยกฟ้องได้ ดังนั้น ถ้าหากโจทก์ไปศาลไม่ได้จริงๆ ต้องขอเลื่อนวันไต่สวนด้วยการยื่นคำร้องต่อศาลก่อนวันนัดฯ พร้อมด้วยเหตุผลที่ไปศาลไม่ได้เพราะเหตุใด ถ้าเหตุผลนั้นเพียงพอควรเชื่อได้ เช่น เจ็บป่วยจริงๆ ถึงขนาดไปศาลไม่ได้โดยมีใบรับรองแพทย์มายืนยัน ศาลจึงจะอนุญาต ถ้าหากการขอเลื่อนไม่มีเหตุผลหรือมีแต่ไม่ควรเชื่อ ศาลก็จะไม่อนุญาต

สรุป การร้องขอเลื่อนวันไต่สวนมูลฟ้องในกรณีโจทก์ไปศาลไม่ได้ต้องแสดงเหตุผลประกอบ จะร้องขอลอยๆ โดยปราศจากเหตุผล ศาลจะไม่อนุญาตและอาจเกิดความเสียหายถึงกับถูกศาลยกฟ้องได้ (ป.วิ.อาญา มาตรา 166)

ในคดีที่ศาลยกฟ้องเนื่องจากโจทก์ขาดนัดไต่สวนมูลฟ้อง โจทก์จะฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีกไม่ได้ ยกเว้นถ้าเป็นคดีอาญาอันยอมความไม่ได้ (อาญาแผ่นดิน) ไม่ตัดสิทธิพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีนั้นอีก (มาตรา 166 วรรคสาม)

ทางแก้ของโจทก์

เมื่อศาลยกฟ้องในกรณีเช่นนี้ โจทก์จะฟ้องใหม่ไม่ได้ แต่โจทก์ก็อาจหาทางแก้ไขโดยกฎหมายเปิดโอกาสไว้ในมาตรา 166 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “คดีที่ศาลได้ยกฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าโจทก์มาร้องภายในสิบห้าวันนับแต่วันศาลยกฟ้องนั้น โดยแสดงให้เห็นได้ว่ามีเหตุสมควรจึงมาไม่ได้ ก็ให้ศาลยกคดีนั้นขึ้นไต่สวนมูลฟ้องใหม่” ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ โจทก์ต้องรีบดำเนินการภายในสิบห้าวันตามที่กฎหมายกำหนดดังกล่าว อันเป็นทางแก้ไขขั้นนี้

ข้อเสนอแนะ นักศึกษาคงจะเห็นความสำคัญของวันนัดไต่สวนมูลฟ้องแล้วว่าถ้าขาดนัด มีผลกระทบกระเทือนต่อโจทก์อย่างไร เพราะฉะนั้น ถ้ามีโอกาสประกอบอาชีพทนายความใน

อนาคต พึงสำนึกความรับผิดชอบในหน้าที่โดยมีหนังสือแจ้งวันนัดให้โจทก์ทราบ เพื่อป้องกันความเสียหายอันจะเกิดขึ้นกับโจทก์ได้ หากเลขไม่แจ้งให้ลูกความทราบอาจถูกลูกความร้องเรียนว่าจงใจละเว้นหน้าที่ๆ ควรกระทำอันเกี่ยวกับการดำเนินคดี หรือจงใจขาดนัดหรือทอดทิ้งคดี ฯลฯ ซึ่งถือว่าผิดมรรยาทนายความ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาเป็นความรู้ในเบื้องต้นนี้ ควรศึกษาข้อบังคับว่าด้วยมรรยาทนายความ ส่วนที่เกี่ยวกับตัวความประกอบความเข้าใจด้วย

สิทธิของจำเลยในคดีอาญา

เมื่อศาลได้ไต่สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งว่าคดีมีมูลแล้ว ผู้ถูกฟ้องจะตกอยู่ในฐานะจำเลยและจะถูกควบคุมตัวไว้ในระหว่างดำเนินคดี เว้นแต่จำเลยได้ขอประกันตัวและศาลอนุญาต เมื่อผู้ถูกฟ้องมีฐานะเป็นจำเลยย่อมมีสิทธิ ดังนี้

1) มีสิทธิแต่งตั้งทนายแก้ต่างในชั้นพิจารณาคดี สิทธิในการแต่งตั้งทนายเข้าแก้ต่างในคดีอาญานี้มีได้ตั้งแต่ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ถึงแม้ว่าในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ผู้ถูกฟ้องยังไม่มีฐานะเป็นจำเลยตามกฎหมายจนกว่าศาลจะมีคำสั่งว่าคดีมีมูลและประทับรับฟ้องโจทก์ ผู้ถูกฟ้องจึงจะมีฐานะเป็นจำเลย แต่อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาตามตัวบทกฎหมาย ป.วิ. อาญา มาตรา 8 บัญญัติให้เป็นสิทธิของ “จำเลย” โดยตัวบทบัญญัติ ดังนี้

“มาตรา 8 นับแต่เวลาที่ยื่นฟ้องแล้ว จำเลยมีสิทธิดังต่อไปนี้ -

(1) แต่งทนายแก้ต่างในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาในศาลชั้นต้นตลอดจนชั้นศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา” ฯลฯ

แต่แนวทางปฏิบัติในกรณีราษฎรผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาด้วยตนเอง ผู้ถูกฟ้องก็แต่งตั้งทนายความเข้าไปซักค้านพยานโจทก์ในวันไต่สวนมูลฟ้องได้ สำหรับจำเลยในคดีอาญาซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ย่อมไม่มีปัญหาเพราะมีฐานะเป็นจำเลยตามความหมายของมาตรา 8

(1) อยู่แล้ว

2) มีสิทธิพูดจากับทนายหรือผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง

ในกรณีจำเลยไม่มีหลักทรัพย์ประกันตัวหรือศาลไม่อนุญาตให้ประกันตัว จำเลยจะถูกควบคุมตัวโดยคุมขังในระหว่างพิจารณาคดี ในกรณีนี้จำเลยก็มีสิทธิขอพบทนายความและในทำนองเดียวกันทนายความก็มีสิทธิขอเข้าพบจำเลยเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงในคดีโดยลำพังสองต่อสองได้

3) มีสิทธิตรวจดูสำนวนการไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาของศาล และคัดสำเนา หรือ -

สำเนาที่รับรองว่าถูกต้องโดยเสียค่าธรรมเนียมต่อศาลตามระเบียบ

- 4) มีสิทธิตรวจสอบสิ่งที่ยื่นเป็นพยานหลักฐาน และคัดสำเนาหรือถ่ายรูปสิ่งนั้นๆ ถ้าจำเลยมีทนายๆ นั้นย่อมมีสิทธิทำนองเดียวกับจำเลย ดังที่กล่าวมาแล้วนั้นด้วย

การขอถอนฟ้องคดีอาญา

ในการดำเนินคดีอาญาก็ทำนองเดียวกับคดีแพ่ง มีฟ้องได้ก็ถอนได้ กล่าวคือ เมื่อพนักงานอัยการหรือราษฎรผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องต่อศาลแล้วไม่ต้องการจะดำเนินคดีอีกต่อไป มีความประสงค์จะถอนฟ้องก็ยื่นคำร้องขอถอนเสียได้ ทั้งนี้ จะยื่นเวลาใดก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้นก็ได้ (ป.วิ.อาญา มาตรา 35) แต่ศาลทรงไว้ซึ่งสิทธิและอำนาจที่จะอนุญาตให้ถอนฟ้องหรือไม่ก็ได้แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร ถ้าคำร้องขอถอนฟ้องนั้นได้ยื่นในภายหลังเมื่อจำเลยได้ให้การแก้คดีแล้ว กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องถามจำเลยก่อนว่าจะคัดค้านหรือไม่ แล้วให้ศาลจดคำแถลงของจำเลยไว้ในกรณีที่มีคำคัดค้านการถอนฟ้อง ให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้องนั้นเสีย

ในคดีความผิดต่อส่วนตัวนั้นจะถอนฟ้องหรือยอมความกันในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้ แต่ถ้าจำเลยคัดค้านให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้องนั้นเสีย (ป.วิ.อาญา มาตรา 35 วรรคสอง)

การถอนฟ้องคดีอาญามีลักษณะที่แตกต่างกับการถอนฟ้องในคดีแพ่งในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ กล่าวคือ ในคดีแพ่งการที่โจทก์ขอถอนฟ้อง ไม่ตัดสิทธิโจทก์ในการที่จะยื่นฟ้องใหม่ภายในอายุความ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 176) แต่ผลของการถอนฟ้องในคดีอาญา โดยหลักของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โจทก์จะนำคดีที่ได้ถอนฟ้องไปแล้วมาฟ้องใหม่ไม่ได้ เว้นแต่กรณีเข้าข้อยกเว้นต่อไปนี้จึงจะฟ้องใหม่ได้

- (1) ถ้าพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีอาญาซึ่งไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัวไว้แล้วได้ถอนฟ้องคดีนั้นไป การถอนนี้ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่ ภายในกำหนดอายุความ
- (2) ถ้าพนักงานอัยการถอนคดีซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัวไปโดยมิได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้เสียหาย การถอนนั้นไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่
- (3) ถ้าผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องคดีอาญาไว้แล้วได้ถอนฟ้องคดีนั้นเสีย การถอนนี้ไม่ตัดสิทธิพนักงานอัยการที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่ เว้นแต่คดีซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัว

ตอนที่ 2

คดีแพ่ง

เมื่อโจทก์นำคำฟ้องยื่นต่อพนักงานรับฟ้อง ขั้นตอนแรกนี้พนักงานรับฟ้องจะตรวจคำฟ้องในเบื้องต้นก่อนว่าได้ปฏิบัติถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ ถ้าเห็นว่าบกพร่องประการใดก็อาจเตือนให้โจทก์แก้ไขให้ถูกต้อง ถ้าเห็นว่าถูกต้องแล้วก็จะเรียกค่าธรรมเนียมศาลตามกฎหมายให้ชำระหรือนำมาวางเป็นเงินสดหรือเช็คซึ่งธนาคารรับรอง โดยเจ้าพนักงานศาลออกไปรับให้ (มาตรา 149 วรรคสอง) ศาลจะเป็นผู้ตรวจคำฟ้องตามหลักเกณฑ์ ป.วิ.แพ่ง มาตรา 18 เมื่อศาลเห็นเป็นประการใดก็จะมีคำสั่งเป็นหนังสือ เช่น เห็นว่าคำฟ้องเขียนฟุ่มเฟือยเกินไป หรือใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ ก้าวร้าว เสียดสี หรือหยาบคาย ไม่สมควร ศาลก็อาจมีคำสั่งให้แก้ไขแล้วนำมายื่นใหม่ภายในเวลาที่ศาลกำหนดหรือให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลหรือเงื่อนไขใดๆ แล้วแต่ศาลจะสั่ง ถ้าไม่ปฏิบัติตาม ศาลมีอำนาจสั่งไม่รับคำฟ้องคดีนั้นๆ ได้ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคำฟ้องถูกต้องตามระเบียบและกฎหมายก็จะสั่งรับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป ในทางปฏิบัติคำสั่งของศาลจะสั่งไว้มุมซ้ายตอนบนของคำฟ้องหน้าแรก โดยประทับตราวางข้อความดังนี้

“รับฟ้อง หมายส่งสำเนาให้จำเลย
โดยให้โจทก์นำส่งภายใน 7 วัน ถ้า
ส่งไม่ได้ให้โจทก์แถลง เพื่อดำเนิน
การต่อไปภายในกำหนด 15 วัน นับ
แต่ส่งไม่ได้ หากไม่แถลง ให้ถือว่า
โจทก์ทิ้งฟ้อง”
.....ผู้พิพากษา
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หน้าที่ของโจทก์หลังจากศาลสั่งรับฟ้อง

เมื่อศาลสั่งรับฟ้องแล้ว ศาลต้องออกหมายเรียกจำเลยให้มาแก้คดีพร้อมส่งสำเนาคำฟ้องให้จำเลยด้วย ในบางคดีมีจำเลยหลายคน ต้องส่งสำเนาให้จำเลยทุกคน สำเนานี้โจทก์ต้องทำส่งศาลพร้อมฟ้องให้ครบจำนวนจำเลย โจทก์มีหน้าที่ต้องไปติดต่อพนักงานเดินหมายเพื่อไปส่งหมายนั้นให้จำเลยภายใน 7 วัน นับแต่วันยื่นฟ้องไว้ หลักเกณฑ์นี้ ป.วิ.แพ่ง กำหนดไว้ให้โจทก์ -

ปฏิบัติในมาตรา 173 หากมีเหตุขัดข้องประการใดต้องแจ้งให้ศาลทราบ หากโจทก์เพิกเฉย ไม่ปฏิบัติตามที่กล่าวนี้ ศาลจะถือว่าโจทก์ทิ้งฟ้อง ศาลมีอำนาจที่จะจำหน่ายคดีเสียจากสารบบ ความตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 174 และ 132(1) ในทางปฏิบัติ กฎหมายเก่า (มาตรา 70 เดิม) กำหนดให้โจทก์มีหน้าที่นำส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้อง แต่ในความเป็นจริงตัวโจทก์มักจะไม่นำส่งหมายด้วยตนเอง แต่ทนายโจทก์จะเป็นผู้ดำเนินการแทนทั้งสิ้น ทั้งนี้โดยการติดต่อกับทนาย เจ้าพนักงานเดินหมายศาลกำหนดวันไปนำหมายฯ การไปส่งหมายฯของศาลนี้ พนักงานเดินหมายฯไม่ได้ทำให้เปล่าๆ แต่โจทก์จะต้องเสียค่าป่วยการเดินหมายและค่าพาหนะตามระเบียบ เป็นการล่วงหน้าด้วย แต่ปัจจุบันได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 70 วรรคสอง โดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.แพ่ง (ฉบับที่ 10) พ.ศ.2527 มาตรา 5 ในสาระสำคัญว่าให้โจทก์เสียค่าธรรมเนียมในการส่งหมายฯ ส่วนการนำส่งนั้น โจทก์จะนำส่งหรือไม่ก็ได้ เว้นแต่ศาลสั่งให้โจทก์นำส่ง...แต่ในทางปฏิบัติได้มีบันทึกจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง (ศาสตราจารย์จรัส เขมะจารุ) ลงวันที่ 5 ตุลาคม 2527 แจ้งให้ผู้พิพากษาทุกคนถือปฏิบัติในเรื่องการส่งรับฟ้องในสาระสำคัญว่าเนื่องจากได้มีการแก้ไขมาตรา 70 ให้โจทก์เสียค่าธรรมเนียมในการส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องโดยไม่ต้องนำส่งวันแต่ศาลจะสั่ง ถ้าไม่กำหนดให้โจทก์นำส่งหมายเรียกสำเนาฟ้อง เมื่อเจ้าพนักงานผู้ส่งหมายรายงานว่าส่งหมายไม่ได้ ศาลจะต้องแจ้งให้โจทก์ทราบเพื่อมาแถลงอีก ซึ่งจะทำให้คดีต้องล่าช้าออกไป จึงเห็นสมควรกำหนดเป็นแนวปฏิบัติของศาลแพ่งว่าให้เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องนำส่งทุกคดี เพื่อโจทก์จะได้ทราบว่าส่งหมายเรียกได้หรือไม่ ในการนี้เห็นสมควรให้ผู้พิพากษาเติมข้อความในตราขารับฟ้องจากเดิมที่ว่า “รับคำฟ้อง หมายส่งสำเนาให้จำเลย ฯลฯ” เป็นว่า “รับคำฟ้อง หมายส่งสำเนาให้จำเลย โดยให้โจทก์นำส่งภายใน 7 วัน ฯลฯ” ส่วนข้อความตอนต่อไปที่ว่า “ถ้าส่งไม่ได้ให้แถลงใน 15 วัน...” นั้นเห็นสมควรคงไว้ตามเดิมอีกสักกระยะหนึ่งก่อน ฯลฯ

โดยสรุปเบื้องต้นนี้ โจทก์มีหน้าที่นำส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องและจะต้องจ่ายค่าป่วยการเดินหมายและค่าพาหนะแก่พนักงานส่งหมายตามระเบียบด้วย เมื่อศาลมีคำสั่งให้โจทก์นำส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องให้แก่จำเลย ดังนี้ โจทก์ต้องถือปฏิบัติตาม ในการนำส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องนั้น ตัวโจทก์จะนำไปนำหมายด้วยตนเองหรือจะมอบหมายให้ผู้แทนไปดำเนินการแทนก็ย่อมทำได้ หากโจทก์เพิกเฉยจนล่วงเลยระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติแล้ว กฎหมายถือว่าโจทก์ทิ้งฟ้องอันจะเป็นเหตุให้ศาลจำหน่ายคดีออกจากสารบบความโดยไม่จำต้องวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นเรื่องที่ฟ้องนั้น

หลักเกณฑ์การส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้อง

การนำส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้อง ถ้าศาลกำหนดให้เป็นหน้าที่ของโจทก์ นักศึกษาควร จะได้รับรู้หลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าว ดังนี้

- (1) ให้ส่งในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก
- (2) ให้ส่ง ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของคู่ความ (ข้อ 1, 2 หลักมาตรา 74)
- (3) ถ้าไม่พบตัวคู่ความ ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของคู่ความ ถ้าได้ส่งแก่บุคคล ใดๆ ที่มีอายุเกิน 20 ปี ซึ่งอยู่หรือทำงานในบ้านเรือนหรือที่สำนักทำการงานที่ปรากฏว่าเป็นของ คู่ความนั้น ถือว่าเป็นการส่งโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว (หลักมาตรา 76)
- (4) การส่งนอกภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของคู่ความนั้น จะถือว่าเป็นการส่งถูกต้อง ตามกฎหมายเมื่อคู่ความฝ่ายนั้นยอมรับหรือการส่งได้กระทำในศาล (หลักมาตรา 77)
- (5) กรณีจำเลยปฏิเสธไม่ยอมรับหมายฯ โดยปราศจากเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย เจ้า พนักงานเดินหมายชอบที่จะขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีอำนาจหรือตำรวจไปด้วย เพื่อเป็นพยานและถ้าคู่ความหรือจำเลยยังคงปฏิเสธไม่ยอมรับอยู่ก็ให้วางหมายเรียกและ สำเนาฟ้องไว้ ณ ที่นั้น เมื่อได้ทำดังนี้แล้ว กฎหมายถือว่า การส่งหมายนั้นถูกต้อง (หลักมาตรา 78)
- (6) ถ้าการส่งหมายฯ ไม่สามารถทำได้ดังที่ได้กล่าวมา ศาลอาจสั่งให้ส่ง โดยวิธีอื่นแทนได้ คือ ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน หรือปิดหมายฯ ไว้ในที่เห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการ งานของคู่ความ หรือมอบหมายฯ ไว้แก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองในท้องถิ่นหรือตำรวจ แล้วปิด ประกาศแสดงการที่ได้มอบหมายฯ ดังกล่าวไว้ หรือลงโฆษณาหรือทำวิธีอื่นใดตามที่ศาล เห็นสมควร (หลักมาตรา 79)

อนึ่ง เนื่องจากมี พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.แพ่ง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2535 เพิ่มเติมการส่ง หมายเรียกและสำเนาคำฟ้องแก่จำเลยซึ่งมีภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานนอกราชอาณาจักร ดัง นั้น นักศึกษาต้องดูมาตรา 83 ทวิ – 83 อัญญ ประกอบการศึกษาด้วย

การส่งหมายไม่ได้

ในกรณีทนายโจทก์ไปนำส่งหมายฯ การส่งได้หรือไม่ได้ย่อมเป็นข้อเท็จจริงที่รู้ได้ทันที เว้นแต่กรณีไม่ไปนำส่งหมายฯ แต่ปล่อยให้พนักงานเดินหมายไปส่งหมายโดยลำพัง ในกรณีเช่น นี้ทนายโจทก์ควรได้ติดต่อขอทราบผลการส่งหมายฯ นั้นว่าส่งได้หรือไม่ได้ ซึ่งจะทราบได้จาก รายงานการเดินหมายที่พนักงานเดินหมายได้รายงานต่อศาล ในกรณีที่ส่งหมายฯ ได้ย่อมไม่มี

ปัญหา คดีก็จะดำเนินไปตามขั้นตอนของกระบวนการพิจารณา ที่จะเป็นปัญหาก็คือการส่งไม่ได้ การส่งหมายฯให้แก่จำเลยไม่ได้ในทางปฏิบัติเท่าที่ปรากฏในศาลพอจะแยกสาเหตุใหญ่ๆได้ 2 ประเภท คือ

ก) ส่งไม่ได้เนื่องจากไม่พบตัวจำเลยและคนในบ้านของจำเลยไม่ยอมรับหมายฯ แทน

ข) ส่งไม่ได้เนื่องจากจำเลยไม่มีภูมิลำเนาตามที่ระบุในฟ้อง หรือย้ายไปจากภูมิลำเนานั้นแล้ว

ในกรณีส่งหมายฯไม่ได้ตามสาเหตุข้อ (ก) ในกรณีนี้ทนายโจทก์ต้องรีบทำคำแถลงยื่นต่อศาล ขอให้ศาลมีคำสั่งให้ส่งหมายฯให้แก่จำเลยอีกครั้งหนึ่ง และในคำแถลงนั้นควรจะได้ขอให้ศาลสั่งปิดหมายฯไว้ ณ ที่อยู่ของจำเลยรวมไปด้วยในกรณีไม่พบตัวจำเลยหรือไม่มีผู้โดยยอมรับหมายฯไว้แทน เมื่อศาลอนุญาตตามคำแถลงแล้ว ทนายโจทก์จะต้องติดต่อขอนำหมายฯ และเสียค่าธรรมเนียมในการเดินหมายฯ อีก แต่ครั้งหลังนี้จะต้องเสียเพิ่มมากกว่าครั้งแรกเล็กน้อย เนื่องจากการปิดหมายฯ นี้จะต้องมีพยานซึ่งเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจท้องที่ๆ อยู่ใกล้เคียงบ้านเรือนจำเลยไปเป็นพยานในการปิดหมายฯ โจทก์จึงต้องจ่ายค่าป่วยการให้พยานด้วย

ในกรณีปิดหมายฯ ทนายโจทก์จะต้องติดตามตรวจสอบว่าครบกำหนดที่จำเลยจะต้องยื่นคำให้การต่อสู้คดีตามมาตรา 177 แล้วหรือยัง ซึ่งในกรณีปกติที่ไม่มีการปิดหมายฯ จำเลยจะต้องยื่นคำให้การภายใน 15 วัน นับแต่วันรับหมายฯ แต่ในกรณีส่งหมายโดยวิธีปิดหมายฯ กฎหมายให้มีผลใช้ได้เมื่อกำหนดเวลา 15 วัน นับแต่วันปิดหมายฯได้ล่วงพ้นไปแล้วตามมาตรา 79 (หรือพ้นกำหนดเวลาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 83 เบญจ, 83 ฉ., 83 อัญญ แล้วแต่กรณี ซึ่งเนื้อหาหลักสูตรนี้จะอธิบายเฉพาะเบื้องต้นสำหรับชั้นปริญญาดริเท่านั้นจะไม่ก้าวไปในรายละเอียดกรณีจำเลยมีภูมิลำเนาออกราชอาณาจักร) ดังนั้น การปิดหมายฯทำให้จำเลยได้ประโยชน์จากหมายฯ จะมีผลเมื่อ 15 วันนับแต่วันปิดหมายฯ ล่วงพ้นไปแล้ว ประกอบกับจำเลยมีเวลาจะยื่นคำให้การอีก 15 วัน ทำให้จำเลยมีเวลาหาเงินทองมาชดใช้โจทก์หรือเตรียมแนวทางต่อสู้คดีได้ถึง 30 วัน (15 วัน + 15 วัน = 30 วัน) รายละเอียดในการยื่นคำให้การให้ทบทวนจากบทที่ได้อธิบายแล้ว

ในชั้นนี้ทนายโจทก์ควรได้สอดส่องติดตามว่าพ้นกำหนด 15 วัน และจำเลยได้ยื่นคำให้การต่อสู้คดีตามกฎหมายภายใน 15 วันหรือไม่ ถ้าจำเลยเฉยเสีย จนล่วงพ้น 30 วันบริบูรณ์แล้วจึงจะถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ (มาตรา 197) ซึ่งเดิมตามกฎหมายเก่าโจทก์จะต้องร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ เพื่อจะได้บังคับสืบพยานโจทก์ไปฝ่ายเดียวตามขั้นตอนของกฎหมายซึ่งจะทำให้โจทก์ได้ประโยชน์ที่ไม่ควรปล่อยให้หลุดมือไป ทั้งนี้โจทก์จะต้องมี

คำขอต่อศาลภายในกำหนด 15 วัน นับแต่ระยะเวลาที่กำหนดให้จำเลยยื่นคำให้การได้สิ้นสุดลง ถ้าหากโจทก์ไม่ร้องขอให้ศาลมีคำสั่งเช่นว่านั้นจนล่วงเลยเวลาที่กฎหมายกำหนด กฎหมายกำหนดให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีนั้นออกเสียจากสารบบความ (มาตรา 198) แต่ปัจจุบันขณะเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ มีการแก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.แพ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับการขานัดขึ้นคำให้การในสาระสำคัญว่าเมื่อจำเลยไม่ยื่นคำให้การภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามกฎหมายหรือตามคำสั่งศาล ถือว่าจำเลยขานัดขึ้นคำให้การโดยผลของกฎหมาย โจทก์ไม่จำเป็นต้องร้องขอให้ศาลสั่งว่าจำเลยขานัดขึ้นคำให้การ แต่ให้โจทก์ร้องขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งซึ่งขาดให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดีโดยขาดนัดโดยไม่ต้องสืบพยาน (มาตรา 198, 198 ทวิ) แต่ทั้งนี้ต้องร้องขอภายในกำหนดเวลา 15 วัน นับแต่ระยะเวลาที่กำหนดให้จำเลยยื่นคำให้การได้สิ้นสุดลง หากโจทก์เพิกเฉยกฎหมายให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีโจทก์ออกจากสารบบความ^{1/} ซึ่งทนายโจทก์ไม่ควรพลาดโอกาสเช่นว่านี้

หวนกลับมาพิจารณาในเรื่องการขอให้ศาลมีคำสั่งปิดหมายฯ มีข้อพึงสังเกต 2 ประการว่า การจะขอศาลปิดหมายได้นั้นต้องอยู่ในกรอบต่อไปนี้ด้วย กล่าวคือ

(1) โจทก์ต้องแน่ใจว่าจำเลยมีภูมิลำเนาตามที่ปรากฏในฟ้องจริงๆ เพราะถ้าหากปรากฏว่าจำเลยมีหลักฐานแสดงได้ว่าไม่มีภูมิลำเนา ณ ถิ่นที่ปิดหมายฯ การปิดหมายฯ ก็ไร้ผล มีค่าเท่ากับไม่มีการส่งหมายฯ

(2) การขอปิดหมายฯ จะขอปิดได้ ณ บ้านเรือนของจำเลยที่ระบุถึงถิ่นที่อยู่ปรากฏในฟ้องเท่านั้น ถ้าหากระบุถิ่นที่อยู่ของจำเลยเป็นสถานที่ทำงานที่เป็นสถานที่ราชการแล้ว ศาลอาจไม่ให้ปิดหมายฯไว้ ณ ที่ทำการของรัฐบาลได้

ในกรณีส่งหมายไม่ได้ตามสาเหตุข้อ (ข) เช่น จำเลยย้ายที่อยู่หรือย้ายภูมิลำเนาไปจากที่อยู่ตามฟ้อง กรณีเช่นนี้ทนายโจทก์ต้องรีบทำคำแถลงยื่นต่อศาลพร้อมส่งหลักฐานแสดงภูมิลำเนาหรือที่อยู่ใหม่ของจำเลย ซึ่งได้แก่สำเนาทะเบียนบ้านซึ่งเจ้าหน้าที่ทะเบียนสำมะโนครัวรับรองถูกต้อง ขอให้ศาลสั่งให้ส่งหมายฯ ณ ที่อยู่ใหม่ของจำเลยและควรขอให้ศาลสั่งปิดหมายฯ หากไม่พบจำเลยหรือไม่มีผู้ใดรับหมายฯ แทนด้วย

อนึ่ง หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าจำเลยย้ายภูมิลำเนาไปโดยโจทก์ไม่ทราบว่าเป็นอยู่ ณ ที่แห่งใดในประเทศไทย ก็ควรแถลงขอใช้วิธีประกาศโฆษณาคำฟ้องให้จำเลยทราบทางหน้าหนังสือ-

^{1/} พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.แพ่ง (ฉบับที่ 19) พ.ศ.2543

พิมพ์พร้อมกันให้จําเลขยื่นคำให้การแก้คดีและกำหนดวันนัดพิจารณาคดีด้วย

การเรียบเรียงคำแถลง

กฎหมายไม่ได้บัญญัติวิธีปฏิบัติและรายละเอียดไว้แต่ประการใด ในทางปฏิบัติทนายแต่ละคนก็มีแบบฉบับหรือวิธีเรียบเรียงตลอดจนถ้อยคำสำนวนของตน แต่อย่างไรก็ตามแม้กฎหมายไม่ได้กำหนดแบบไว้ แต่ก็พอจะวางหลักกว้างๆในการเรียงเรียงว่าคำแถลงจะประกอบด้วยเนื้อหาสาระ 3 ประการคือ

1) จะต้องบรรยายให้ศาลทราบขณะยื่นคำแถลงคดีนั้นอยู่ในชั้นตอนใดของศาล เช่น อยู่ระหว่างส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องให้จําเลข...ฯลฯ ดังนี้ เป็นต้น

2) บรรยายเหตุขัดข้องที่ต้องยื่นคำแถลงต่อศาลพร้อมเหตุผล เช่น ส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องให้จําเลขไม่ได้ เพราะจําเลขมีพฤติการณ์หลบเลี่ยงไม่ยอมรับหมายฯ เพื่อประวิงคดีเนื่องจากทราบว่าถูกโจทก์ฟ้องคดี หรือจําเลขย้ายภูมิลำเนาไปจากที่อยู่เดิมไม่ทราบว่าไปอยู่ ณ ที่แห่งใดในราชอาณาจักร...ฯลฯ ดังนี้ เป็นต้น

3) บอกความประสงค์ที่ยื่นคำแถลงนั้นต้องการให้ศาลดำเนินการอะไรให้ อย่างไร เช่น กรณีไม่สามารถส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องให้จําเลขด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ต้องการให้ศาลมีคำสั่งให้ส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องให้จําเลขอีกครั้งหนึ่ง หากไม่พบจําเลขและไม่มีผู้ใดรับหมายฯ แทน ขอศาลมีคำสั่งให้ปิดหมายฯไว้ ณ บ้านเรือนจําเลข หรือกรณีไม่ทราบว่าจําเลขย้ายไปอยู่ที่ใด ประสงค์จะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ประกาศคำฟ้องฯในหน้าหนังสือพิมพ์...ฯลฯ เป็นต้น

ในทางปฏิบัติคำแถลงขอให้ส่งหมาย ปิดหมายหรือประกาศโฆษณาคำฟ้องในหน้าหนังสือพิมพ์...ฯลฯ ใช้แบบคำร้อง (หมายเลข 7) โดยขีดฆ่าคำว่า “คำร้อง” ออกแล้วเปลี่ยนเป็น “คำแถลง” หลักเกณฑ์ข้างต้นนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียบเรียงคำร้อง หรือคำขอได้คู่กัน

ตัวอย่าง

คำแถลงขอปิดหมายฯ

เนื้อหา

ข้อ ๑. คดีนี้ตามรายงานเจ้าหน้าที่ส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องให้จําเลขไม่ได้ รายละเอียดดังปรากฏตามรายงานเจ้าหน้าที่แล้วนั้น โจทก์ขอยืนยันว่าจําเลขมีหลักฐานที่อยู่ดังปรากฏตามฟ้องแน่นอน ทั้งทราบล่วงหน้าด้วยว่าจะถูกโจทก์ฟ้องจึงพยายามหลบหลีกการรับหมาย เป็นการ

ประวิงเวลาให้ล่าช้า โจทก์จึงกราบเรียนมาขอศาลได้โปรดมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานส่งหมายแก่
จำเลยอีกครั้งหนึ่ง หากไม่พบตัวจำเลยและไม่มีผู้ใดรับหมาย ขอให้ปิดหมายไว้ ณ บ้านเรือน
จำเลยต่อไปด้วย ขอได้โปรดกรุณาอนุญาต

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ.....ผู้แถลง

คำแถลงฉบับนี้ข้าพเจ้า.....(ระบุชื่อ).....ทนายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ.....ผู้เรียงและพิมพ์

ตัวอย่าง

คำแถลงขอให้ประกาศหนังสือพิมพ์

(ในกรณีไม่ทราบที่อยู่ของจำเลย)

เนื้อหา

ข้อ ๑. คดีนี้ การส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องให้แก่จำเลยโดยวิธีธรรมดาไม่อาจทำได้
เพราะจำเลยอพยพจากภูมิลำเนาเดิมตามฟ้องไปก่อนฟ้องคดีนี้ ไม่ทราบว่าอยู่ ณ ที่แห่งใด
ในประเทศไทย โจทก์จึงขอความกรุณาศาลได้โปรดมีคำสั่งให้ประกาศโฆษณาคำฟ้อง หมาย
เรียกกำหนดวันให้จำเลยยื่นคำให้การและวันนัดสืบพยานโจทก์ในหนังสือพิมพ์ที่พิมพ์เผยแพร่
ทั่วประเทศแทนการส่งหมายโดยวิธีธรรมดาเพื่อให้จำเลยทราบมีกำหนด.....วัน ขอศาลได้
โปรดอนุญาต

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ.....ผู้แถลง

คำแถลงฉบับนี้ข้าพเจ้า.....ทนายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ.....ผู้เรียงและพิมพ์

ตัวอย่าง

คำแถลงขอให้ศาลส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องไปให้จำเลย

ซึ่งมีภูมิลำเนานอกเขตอำนาจศาล

เนื้อหา

ข้อ ๑. คดีนี้ศาลประทับรับฟ้องแล้ว เนื่องจากจำเลยที่ 2 มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำนาจศาล -

จังหวัดเชียงใหม่ โจทก์จึงขอความกรุณาศาลส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องไปให้ศาลจังหวัดเชียงใหม่เพื่อให้พนักงานศาลส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องให้แก่จำเลยตามตำบลที่อยู่ตามฟ้อง โดยโจทก์ไม่นำส่งเอง

อนึ่ง เพื่อเป็นการสะดวกไม่ล่าช้าแก่การพิจารณาคดี ถ้าหากไม่พบตัวจำเลยหรือไม่มีผู้รับหมายไว้แทน ขอศาลได้โปรดมีคำสั่งปิดหมายเรียกและสำเนาฟ้องไว้ ณ ที่อยู่ของจำเลยแทนการส่งหมายโดยวิธีธรรมดาด้วย โจทก์ได้แนบเช็คไปรษณีย์จำนวน.....บาท เป็นค่าพาหนะไปช่วยการเดินหมายแล้ว ขอศาลได้โปรดกรุณาอนุญาต

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ.....ผู้แถลง

คำแถลงฉบับนี้ข้าพเจ้า(ใส่ชื่อ).....ทนาย โจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ.....ผู้เรียงและพิมพ์

การแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง

เมื่อโจทก์ได้ยื่นฟ้องไปแล้วก่อนที่การพิจารณาจะเริ่มขึ้น โจทก์ตรวจพบความบกพร่องหลงลืมในการเรียบเรียงฟ้อง โจทก์อาจแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องนั้นได้ ข้อที่เป็นสาระสำคัญในการขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องนี้จะต้องเกี่ยวข้องกับคำฟ้องเดิมพอที่จะรวมการพิจารณาและชี้ขาดตัดสินเข้ากันได้ด้วย (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 179)

วิธีดำเนินการโจทก์ผู้ประสงค์จะขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องทำคำขอในรูปแบบ “คำร้อง” ยื่นต่อศาลและต้องยื่นก่อนวันชี้สองสถาน หรือก่อนวันสืบพยานครั้งแรกไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 180 และมาตรา 1(10)) กล่าวคือ ถ้าคดีนั้นศาลได้กำหนดวันชี้สองสถานไว้ การขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องต้องยื่นขอก่อนวันชี้สองสถาน ถ้าคดีนั้นไม่มีการชี้สองสถาน เช่น คดีที่ไม่มีอะไรรุ่งยากและศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องชี้สองสถานโดยกำหนดนัดสืบพยานฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ดังนี้ การขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องต้องร้องขอก่อนวันเริ่มสืบพยานครั้งแรก (นัย ฎ. 486/2494) ทั้งนี้ไม่น้อยกว่า 7 วัน ถ้ายื่นภายหลังจากที่กล่าวมานี้ศาลไม่ยอมให้แก้ไข เว้นแต่ปรากฏว่าเป็นคดีที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือเป็นการแก้ไขข้อผิดพลาดเล็กน้อยหรือข้อผิดหลงเล็กน้อย

อนึ่ง นอกจากที่กล่าวข้างต้นแล้ว ศาลฎีกายังได้วางแนวปฏิบัติว่าการแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องต้องระบุด้วยว่าขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อใด ตรงไหน ว่าอย่างไรด้วย ถ้าฟังเพียงแต่ขอเพิ่มเติมข้อความ เช่น ขอเพิ่มเติมข้อความในฟ้องข้อ 1 และข้อ 2 แต่ไม่ให้รายละเอียดว่าเพิ่มตรงไหน ถือว่าเป็น-

คำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องที่ไม่ชัดเจน ศาลไม่ชอบที่จะรับไว้พิจารณา (ฎ. 6366/2540)

หลักเกณฑ์ในการเรียบเรียงคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง

หลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ไม่มีอะไรยุ่งยาก คงเริ่มด้วย

- 1) บอกกล่าวหรือบรรยายให้ศาลทราบว่าคดีที่จะขอแก้ไขนี้ศาลนัดชี้สองสถานหรือนัดสืบพยานวัน เดือน ปีใด
- (2) ข้อบกพร่องที่จะขอแก้ไขหรือจะขอเพิ่มเติมคำฟ้องข้อใดบ้าง ตรงไหน บรรทัดใด ข้อความว่าอย่างไร แก้แล้วหรือเพิ่มเติมแล้วจะอ่านได้ความว่าอย่างไร ต้องบรรยายให้ปรากฏด้วยตามข้อเท็จจริงแล้วแต่กรณีเป็นเรื่องๆ ไป
- (3) นอกจากข้อที่ขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมแล้ว ขอถือตามคำฟ้องเดิมทุกประการ
แบบพิมพ์ใช้แบบคำร้อง (7) โดยเติมคำว่า “ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง” ต่อท้ายคำร้อง เมื่อเติมแล้วจะอ่านได้ความว่า “คำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง”

ตัวอย่าง

คำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง

คำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง

ข้อ ๑. คดีนี้ ศาลนัดชี้สองสถานในวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2546 เนื่องจากคำฟ้องของโจทก์ขาดตกบางประการ โจทก์จึงกราบเรียนต่อศาลขอเพิ่มเติมคำฟ้องในข้อ 3. บรรทัดที่ 4 โดยเติมคำว่า “โดยไม่เสียค่าตอบแทนและไม่สุจริตและได้จดทะเบียนสิทธิโดยไม่สุจริต” ลงต่อท้ายคำว่า “จำเลยรับโอนที่ดินมา” เมื่อแก้ไขแล้วจะอ่านได้ความดังนี้ “ข้อ 3. จำเลยรับโอนที่ดินมาโดยไม่เสียค่าตอบแทน และไม่สุจริตและได้จดทะเบียนสิทธิโดยไม่สุจริต”.

ข้อ ๒. นอกจากที่ขอเพิ่มเติมนี้แล้ว โจทก์ขอถือตามฟ้องเดิมทุกประการ ขอศาลได้โปรด
กรุณาอนุญาต

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ.....ผู้ร้อง

คำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องฉบับนี้ ข้าพเจ้า.....ทนายโจทก์เป็นผู้เรียง
และพิมพ์

ลงชื่อผู้เรียงและพิมพ์

การถอนฟ้อง

เมื่อโจทก์ยื่นฟ้องและจำเลยยื่นคำให้การต่อสู้คดีตามกฎหมายแล้ว คู่ความอาจตกลงกันได้ ในกรณีเช่นนี้โจทก์อาจถอนคำฟ้องไปจากศาลได้ การถอนฟ้องในทางปฏิบัติมีอยู่ 2 ระยะ คือ

- 1) ถอนฟ้องก่อนจำเลยยื่นคำให้การต่อสู้คดี
- 2) ถอนฟ้องภายหลังจำเลยยื่นคำให้การต่อสู้คดีแล้ว

1) ถอนฟ้องก่อนจำเลยยื่นคำให้การ

การถอนฟ้องในกรณีนี้ต้องทำ“คำบอกกล่าว”เป็นหนังสือยื่นต่อศาลโดยใช้แบบคำร้อง (หมายเลข 7) โดยขีดฆ่าคำว่า “คำร้อง” เปลี่ยนเป็น “คำบอกกล่าว”

เมื่อศาลได้รับคำบอกกล่าวขอถอนฟ้องเช่นนี้ ศาลย่อมมีคำสั่งให้โจทก์ถอนไปได้เลย โดยไม่จำเป็นต้องสอบถามจำเลยเนื่องจากในชั้นนี้จำเลยยังไม่ได้ยื่นคำให้การ จำเลยยังไม่ได้เข้ามาในคดี (นัย ฎ.1651/2500)

2) ถอนฟ้องภายหลังจำเลยยื่นคำให้การต่อสู้คดีแล้ว

การถอนฟ้องในกรณีนี้ ต้องทำเป็น “คำร้อง” ต่อศาล (ป.วิ.แพ่ง มาตรา175) การถอนฟ้องในกรณีดังกล่าวแตกต่างกับกรณีแรก กรณีหลังนี้ศาลจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตก็ได้ หรือจะอนุญาตโดยมีเงื่อนไขตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ในกรณีศาลเห็นสมควรไม่อนุญาต ศาลจะมีคำสั่งไม่อนุญาตไปที่เดียวก็ได้ แต่ถ้าเห็นสมควรอนุญาตให้ถอนฟ้องได้ ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่ง ศาลต้องฟังคำชี้แจงของจำเลยหรือผู้ร้องสอด (ถ้ามี) เสียก่อน ในทางปฏิบัติ ศาลจะส่งสำเนาคำร้องขอถอนฟ้องของโจทก์ให้จำเลยและกำหนดวันให้จำเลยส่งคำชี้แจงต่อศาล หรือนัดให้คู่ความมาพร้อมกันเพื่อชี้แจงด้วยวาจาต่อหน้าศาล เมื่อได้ฟังคำชี้แจงของจำเลยแล้วศาลก็มีอำนาจออกคำสั่งได้

ตัวอย่าง

คำบอกกล่าวขอถอนฟ้อง

เนื้อหา

ข้อ 1. คดีนี้ จำเลยยังไม่ได้ยื่นคำให้การ แต่โจทก์จำเลยตกลงกันได้โดยจำเลยยอมชำระหนี้ให้โจทก์ตามฟ้อง โจทก์ไม่คิดใจจะดำเนินคดีกับจำเลยอีกต่อไป จึงขอถอนฟ้องคดีนี้เสีย ขอศาล

ได้โปรดกรุณาอนุญาต

ควรมีควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ.....ผู้บอกกล่าว

คำบอกกล่าวฉบับนี้ ข้าพเจ้า.....ทนายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ.....ผู้เรียงและพิมพ์

ตัวอย่าง

คำร้องขอถอนฟ้อง

เนื้อหา

ข้อ 1. คดีนี้ โจทก์ได้ยื่นฟ้องจำเลยและจำเลยได้ยื่นคำให้การต่อสู้คดีแล้ว แต่โจทก์และจำเลยตกลงกันได้ โดยจำเลยขอประนีประนอมยอมความและได้ชำระหนี้ให้โจทก์เป็นส่วนใหญ่ คงค้างบางส่วนเล็กน้อย โจทก์ไม่คิดใจเรียกร้องส่วนที่เหลืออีกต่อไป จึงขอถอนฟ้องคดีนี้เสีย ขอศาลได้โปรดกรุณาอนุญาต

ควรมีควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ.....ผู้ร้อง

คำร้องฉบับนี้ ข้าพเจ้า.....ทนายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ.....ผู้เรียงและพิมพ์

คำสั่งศาล

เมื่อโจทก์ขอถอนฟ้อง ศาลจะต้องมีคำสั่งในเรื่องค่าธรรมเนียมด้วย (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 151) โดยศาลมีอำนาจสั่งให้คืนค่าธรรมเนียมศาลให้แก่โจทก์ได้เฉพาะค่าธรรมเนียมศาลซึ่งโจทก์ได้เสียไว้ในเวลายื่นคำฟ้องทั้งหมดหรือบางส่วนตามที่ศาลเห็นสมควร
